

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 12CoP/21/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6416210889
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 06. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Halušková
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2017:6416210889.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu Mgr. Kataríny Katkovej a JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., vo veci starostlivosti o maloletého D. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Y. J., so sídlom A. T. H. XXXX, XXX XX Y. J., dieťa matky Y. C., nar. XX. XX. XXXX, s trvalým pobytom J. XX, XXX XX P. Y., t. č. C. H. X, XXXX Y., J. U. a neuvedeného otca, o návrhu navrhovateľov 1/ D. U., nar. XX. XX. XXXX, s trvalým pobytom Y. XXX, XXX XX P. Y. a 2/ G. U., nar. XX. XX. XXXX, s trvalým pobytom Y. XXX, XXX XX P. Y., obidvoch právne zastúpených ŠKODA LEGAL s.r.o., advokátska kancelária so sídlom Dolná 6, 974 01 Banská Bystrica, na úpravu styku s maloletým, o odvolaní navrhovateľov proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 22P/77/2016-66 zo dňa 1. februára 2017 takto

rozhodol:

Uznesenie okresného súdu **p o t v r d z u j e**.

Žiaden z účastníkov **n e m á** nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“, resp. „súd prvej inštancie“) uznesením zo dňa 1. februára 2017 zastavil konanie (prvý výrok), vyslovil, že nemá právomoc konať vo veci (druhý výrok) a rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania (tretí výrok).

Z dôvodov rozhodnutia vyplýva, že navrhovatelia sa ako starí rodičia domáhali úpravy styku s maloletým D. C. bez prítomnosti matky počas bežného kalendárneho roka posledný víkend každého kalendárneho mesiaca od piatku 16.00 hod., kedy maloletého vyzdvihnú v mieste bydliska matky a odovzdajú jej ho v nedeľu o 16.00 hod.. V rozsahu špecifikovanom v návrhu navrhli upraviť aj ich stretávanie počas vianočných sviatkov, letných prázdnin, veľkonočných sviatkov a uloženie povinnosti matke sprostredkovať telefonický hovor (alebo hovor cez J., Q. alebo D.) navrhovateľov s maloletým každú nedeľu o 19.00 hod. a každú stredu o 18.00 hod..

Súd prvej inštancie po preskúmaní procesných podmienok vyslovil, že nemá právomoc konať vo veci a konanie zastavil. Zistil, že maloletý sa od mája 2016 zdržiava vo J. u svojej matky, kde navštevuje základnú školu aj špeciálnu integračnú školu, začlenil sa do školského kolektívu aj do kolektívu v mieste, kde s matkou býva. Konštatoval, že maloletý má svoj obvyklý pobyt vo J., preto právomoc na rozhodovanie vo veci starostlivosti o maloletého aj vo veci prijímania opatrení na ochranu dieťaťa majú J. justičné orgány s poukazom na článok 5 bod 1, článok 1 bod 1, článok 3 písm. a), b), článok 5 bod 2 Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa oznámeného Ministerstvom zahraničných vecí v Zbierke zákonov pod č. 344/2002 Z. z.. Súd prvej inštancie vychádzal z obsahu pripojeného spisu Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 19P/7/2016, v ktorom sa navrhovatelia domáhali, aby súd predbežným opatrením maloletého D. dočasne zveril do ich osobnej starostlivosti a matke uložil zákaz vycestovať s maloletým do zahraničia až do právoplatného skončenia konania vo veci samej a uložil jej povinnosť platiť na výživu maloletého. Uznesením č. k. 19P/7/2016-136 zo dňa 18. 04. 2016 bol návrh zamietnutý.

Rozhodnutie potvrdil odvolací Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením č. k. 14CoP/32/2016-330 zo dňa 27. 07. 2016. Z obsahu tohto spisu vyplynulo, že maloletý býva s matkou vo J. v 4-izbovom byte s jej priateľom a slovenským kolegom od 13. 05. 2016. J. orgány vo veci prešetrenia pomerov matky zistili, že je zamestnaná a má stabilný príjem. V spise sa nachádzalo potvrdenie školy aj správa o školskej integrácii, z ktorých vyplynulo, že maloletý D. navštevuje školu vo J.. Dieťa malo uzatvorené poistenie pre prípad úrazu, choroby, smrti a invalidity aj povinné zdravotné poistenie, bolo v opatere detského psychiatra aj detského lekára. Matka spolu s dieťaťom vo J. legitímne trvalo bývali.

2. Navrhovatelia v odvolaní včas podanom proti uzneseniu súdu prvej inštancie v zmysle § 59 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. f), g), h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) navrhli, aby odvolací súd napadnuté uznesenie zmenil a začal konanie o úprave styku s maloletým D. C..

Odvolatelia uviedli, že súd prvej inštancie dospel k nesprávnemu a neúplnému zisteniu skutočného stavu veci aj jeho nesprávnemu právnemu posúdeniu pri posudzovaní hraničného určovateľa, ktorým je obvyklý pobyt. Tvrdili, že podľa ich zistení sa medzičasom matka maloletého na území J. nezdržiava. Argumentovali tiež, že maloletý sa väčšinu svojho života zdržiaval na území Slovenskej republiky, kde má nielen rodinné, ale aj emocionálne, jazykové a kultúrne väzby. Pri nedostatku exaktnej definície pojmu obvyklý pobyt je potrebné použiť právny poriadok, s ktorým má určitá osoba najužšiu väzbu, resp. v rovine súdnej právomoci, aby o veci týkajúcej sa určitej osoby konal súd štátu, ktorý je k danej osobe najbližší. Nevyhnutné je vnímať aj väzbu na prostredie, kde sa maloletý nachádza, a preto by rozhodujúcim kritériom nemala byť dĺžka pobytu. Do úvahy musí byť braná aj jazyková otázka. Je v najlepšom záujme D., aby mohol svoje pocity vyjadriť v materinskom jazyku. Pri určovaní hraničného ukazovateľa by mal súd prihliadať aj na princíp proporcionality tak, aby bola poskytnutá právna ochrana záujmov maloletého aj práv starých rodičov. Správnej aplikácii pojmu obvyklý pobyt napomáha relatívne ustálená judikatúra Súdneho dvora Európskej únie, ktorý v rozhodnutí z 02. 04. 2009 vo veci C-523/07 uviedol, že na účely obvyklého pobytu treba vziať do úvahy jeho trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte. Ak to vyžaduje ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa, vnútroštátny súd, ktorý ex offio vyhlási, že nemá právomoc, musí o tejto skutočnosti priamo alebo prostredníctvom ústredného orgánu informovať súd iného členského štátu, ktorý má právomoc.

Odvolatelia poukázali aj na neaktuálnosť vzťahu matky s jej partnerom, figurujúcim ako nájomca bytu, ktorý má obývať aj matka s maloletým. Matka uvádzala, že bez finančnej podpory svojho priateľa by si nemohla dovoliť flexibilnú prácu ani dostatočné finančné zabezpečenie životných nákladov pre seba a maloletého. V uvedenom spočíva podstatná zmena skutkového stavu oproti jeho vykresleniu na pojednávaní 17. 10. 2016. Podľa aktuálnych zistení odvolateľov sa matka momentálne vo J. nenachádza. Pri pravdepodobnom prípade, že matka bude s maloletým žiť „kočovným spôsobom života“ nie je možné, aby sa menila príslušnosť a s ňou spojená právomoc súdu každého polroka v závislosti na tom, kde sa rozhodne matka maloletého žiť (rozsudok Súdneho dvora EÚ C-523/07). Zotrvanie maloletého vo J. podľa odvolateľov nemá trvalú tendenciu a J. nie je možné pokladať za jeho obvyklý pobyt.

3. Matka maloletého vo vyjadrení k odvolaniu potvrdila, že maloletý sa od mája 2016 zdržiava vo švajčiarskom meste Y., kde matka žije dlhší čas, má tu prácu, prechodný pobyt. Maloletý D. navštevuje miestnu školu v rámci základnej povinnej školskej dochádzky, má v tomto meste zdravotné poistenie aj prechodný pobyt a povolenie typu B1. Poukázala na právnu úpravu nariadenia Rady č. 2201/2003. V dokazovaní vykonanom dožiadaným súdom vo J. v konaní Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 19P/7/2016 sa maloletý D. jednoznačne vyjadril, že chce byť so svojou matkou. Nové právne skutočnosti uvedené v odvolaní sa nezakladajú na pravde. Rozišla sa so svojím priateľom a presťahovala sa do iného 3-izbového bytu, čo nemá súvis s prejednávanou vecou.

4. Kolízny opatrovník maloletého vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že prostredníctvom Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny aj Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí zisťoval, či maloletý D. aktuálne plní povinnú školskú dochádzku vo J.. J. ústredný orgán potvrdil, že maloletý D. navštevuje školu podľa zákonom stanovenej povinnej školskej dochádzky a ak by prestal, J. orgán sa to ihneď dozvie. Maloletý sa podľa odpovede zo 06. 03. 2017 aktuálne zdržiava vo J..

Uviedol, že pojem obvyklý pobyt dieťaťa je potrebné posudzovať individuálne. U maloletého sa napriek tomu, že na Slovensku prežil väčšinu doterajšieho života, utvárajú väzby k štátu, kde aktuálne žije

so svojou matkou. V jeho prejavoch na videozázname z 03. 11. 2016 vyjadril možnosť návratu na Slovensko spolu so svojou matkou. Neprejavil vôľu, aby mohol žiť na Slovensku so starými rodičmi bez matky, nežiadal, aby mohol odísť zo J.. Maloletý prijíma život s matkou mimo územia SR prirodzene. Toho času nie je možné pobyť matky vo J. považovať za dočasný. Spôsob jej života napriek tomu, že menila bývanie, nenesie známky „kočovného spôsobu života“. Maloletý má nesporne vzťah k starým rodičom. Vzhľadom na celkovú genézu problému sú jeho prirodzené vzťahy k príbuzným negatívne ovplyvnené vzťahom medzi navrhovateľmi a jeho matkou. Maloletý zrejme vníma rozdiely medzi slovami a skutkovými prejavmi a je viac ako zmätený. Je vystavovaný konfliktu lojality, zaťahovaný do rodinného konfliktu, ktorému nemôže porozumieť. Pokiaľ vzťahy medzi starými rodičmi a matkou nebudú minimálne na úrovni schopnosti akceptácie rodičovskej role a rolí ostatných príbuzných, môžu byť pre maloletého stresujúce kontakty, kde je vystavovaný vnútorným konfliktom. Sociálne zisťovanie aj prípadná psychologická podpora by mali byť realizované čo najbližšie k maloletému dieťaťu, v prostredí, kde aktuálne žije a kde je priama možnosť podporných sociálnych aktivít v prospech dieťaťa. Navrhol, aby odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil.

5. Odvolací súd po zistení, že odvolanie podali včas účastníci konania proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 ods. 2, § 357 písm. a) a § 362 ods. 1 CSP), preskúmal napadnuté uznesenie (§ 65 CMP) a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario v spojení s § 177 ods. 2 písm. c)) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, preto napadnuté uznesenie ako vecne správne potvrdil (§ 387 CSP). Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, ktorý v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie veci a svoje rozhodnutie, logické a presvedčivé, odôvodnil v súlade s ustanovením § 236 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP. Na zdôraznenie správnosti uznesenia súdu prvej inštancie a vzhľadom na potrebu vysporiadať sa s tvrdeniami odvolateľov v odvolaní odvolací súd dopĺňa ďalšie dôvody.

6. Z obsahu spisu vyplýva medzi účastníkmi nesporná skutočnosť, že maloletý D. C. sa od 13. 05. 2016 zdržiava na území J. U.. Keďže nejde o členský štát Európskej únie, na právomoc súdu (§ 3 CSP) nie je možné aplikovať nariadenie známe ako tzv. Brusel II a alebo Brusel II bis - Nariadenie rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1347/2000. J. U. a Slovenská republika nemajú uzatvorenú dvojstrannú zmluvu o právnej pomoci, ktorá by riešila uvedené otázky, obidve sú však zmluvnými stranami Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa (známeho ako Haagsky dohovor), ktorý bol oznámený Ministerstvom zahraničných vecí SR pod číslom 344/2002 Z. z. (ďalej aj „Dohovor“). Dôležitý je jeho článok 1 ods. 2, podľa ktorého na účely Dohovoru výraz „rodičovské práva a povinnosti“ zahŕňa rodičovskú moc, alebo iný podobný vzťah, ktorý určuje práva, oprávnenia a povinnosti rodičov, opatrovníkov alebo iných zákonných zástupcov k osobe alebo majetku dieťaťa. Dohovor o právach dieťaťa uznáva v článku 5 aj zodpovednosť členov širšej rodiny pri usmerňovaní dieťaťa v súlade s rozvíjajúcimi sa schopnosťami. Odvolací súd dopĺňa, že dieťa má právo nielen na zachovanie vzťahov so svojimi rodičmi, ale aj právo na zachovanie svojej totožnosti a rodinných zväzkov v súlade so zákonom. Preto je do pojmu iného podobného vzťahu patriaceho pod pojem „rodičovské práva a povinnosti“ uvedený v článku 1 ods. 2 Dohovoru potrebné zahrnúť aj právny pomer maloletého dieťaťa s jemu blízkymi osobami. Prijímať opatrenia na ochranu dieťaťa alebo jeho majetku majú v zmysle článku 5 ods. 1 Dohovoru justičné alebo správne orgány zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt. Pri zmene obvyklého pobytu dieťaťa (na rozdiel od nariadenia Brusel II bis) nadobudnú právomoc orgány štátu nového obvyklého pobytu dieťaťa (s výnimkou ustanovenia článku 7, ktorý sa týka neoprávneného premiestnenia dieťaťa). K pojmu obvyklý pobyt sa vyjadril Súdny dvor Európskej únie v rozhodnutí C-497/10 Mercredi z 22. 12. 2010, v zmysle ktorého použitie prídavného mena „obvyklý“ umožňuje dospieť k záveru, že bydlisko musí vykazovať určitú stabilitu alebo pravidelnosť (bod 44 rozsudku). Aj keď uvedený rozsudok poskytuje výklad ustanovení nariadenia Brusel II bis, pojem obvyklého pobytu dieťaťa je možné v jeho kontexte vykladať aj pri Dohovore. Kritériá právomoci sú konštruované tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, a najmä kritériu blízkosti. Súdny dvor rozhodol, že pojem „obvyklý pobyt“ v zmysle článku 8 ods. 1 nariadenia zodpovedá miestu, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia, majúce na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu.

Odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie pri určení obvyklého pobytu v prípade maloletého D. C. nezohľadnil len jeho fyzickú prítomnosť vo J. trvajúcu v čase jeho rozhodovania takmer jeden rok, pretože, ako uvádzajú odvolatelia, rozhodujúcim kritériom nie je dĺžka pobytu maloletého v prostredí, v

ktorom sa nachádza. Okresný súd vyvodil, že prítomnosť mal. D. v uvedenej krajine nemá ani dočasný, ani príležitostný charakter po starostlivom zhodnotení všetkých skutkových okolností naplňajúcich definíciu obvyklého pobytu. Maloletý vo J. spolu so svojou matkou býva v prenajatom byte, navštevuje školské zariadenie, absolvuje jazykovú prípravu, je zaradený do zdravotnej aj sociálnej starostlivosti. Jeho rodinné prostredie je určené jeho matkou, s ktorou maloletý žije a ktorá sa o neho stará. Matka maloletého vo J. ije dlhodobo, niekoľko rokov, má zabezpečený príjem umožňujúci riadnu starostlivosť o maloletého, na ktorú dohliadajú príslušné orgány J. U.. V zmysle Dohovoru potom okresný súd správne ustálil, že maloletý nemá obvyklý pobyt v Slovenskej republike, súdy Slovenskej republiky preto nemajú právomoc konať vo veci a správne konanie bezodkladne zastavil (§ 9 CSP). Podiel starých rodičov na zabezpečovaní starostlivosti o maloletého D. v období, počas ktorého si matka budovala na území J. svoju existenciu a pripravovala podmienky pre pobyt svojho maloletého syna nemožno prehliadať. O ďalšom zachovaní, resp. rozvíjaní rodinných väzieb maloletého D. s blízkymi osobami však môže rozhodnúť len súd, ktorý je nositeľom právomoci, čo je súd J. U..

7. Tvrdenie odvolateľov, že ak si to vyžaduje ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa, vnútroštátny súd, ktorý ex offo vyhlási, že nemá právomoc, musí o tejto skutočnosti priamo alebo prostredníctvom ústredného orgánu informovať súd iného členského štátu, ktorý má právomoc vyplýva z interpretácie článku 53 nariadenia č. 2201/2003 (Brusel II bis) poskytnutej Súdnym dvorom EÚ vo veci Korkein Hallintoi-Oikeus (C-523/07). Ako už bolo vysvetlené vyššie, prejednávaná vec nespadá do osobnej pôsobnosti uvedeného nariadenia.

8. Aj keď odvolatelia výslovne nenamietli správnosť výroku o nároku na náhradu trov konania (tretí výrok), odvolací súd v prejednávanej nie je viazaný rozsahom odvolania, preto podrobil odvolaciemu prieskumu aj túto časť rozhodnutia. Okresný súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania postupoval správne, aplikoval príslušné ustanovenie procesného právneho predpisu.

9. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 52 CMP. Návrh na rozhodnutie o povinnosti nahradiť trovy odvolacieho konania podaný nebol (§ 57 CMP).

10. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania (§ 76 CMP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie ani na základe výzvy na plnenie (§ 379 ods. 1 a 2 CMP), môže mu súd uložiť pokutu do 1.000,- Eur (§ 382 ods. 1 CMP), rozhodnúť o zastavení výplaty rodičovského príspevku a prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa (§ 383 ods. 1 CMP) alebo odňať maloletého tomu, u koho podľa rozhodnutia nemá byť a postarať sa o jeho odovzdanie tomu, komu bolo podľa rozhodnutia zverené, alebo tomu, komu rozhodnutie priznáva právo na styk s maloletým po obmedzený čas, alebo tomu, kto je oprávnený neoprávnené premiestneného alebo zadržaného maloletého prevziať (§ 386 ods. 1 CMP) a to všetko aj bez návrhu (§ 376 ods. 2 CMP).